


RÚSSNESK RÓMANTÍK

Rumon Gamba, hljómsveitarstjóri



SINFÓNÍUHLJÓMSVEIT
ÍSLANDS

2009/10



aðalstyrktaraðilar

BORGUN

Morgunblaðið

Tónleikar í Háskólabíói fimmtudaginn 29. apríl 2010 kl. 19:30

Rumon Gamba, hljómsveitarstjóri

RÚSSNESK RÓMANTÍK

Modest Músorgskij

Dagrenning við Moskvufljót
(forleikur að óperunni *Khovantschina*, 1872)

Alexander Borodin

Dansar frá Polovetsíu (1869–87)

Hlé

Pjotr Tsjajkofskij

Sinfónía nr. 4 í f-moll op. 36 (1877-78)

Andante sostenuto – Moderato con anima

Andantino in modo di canzone

Scherzo: Pizzicato ostinato – Allegro

Finale: Allegro con fuoco

Vegna truflana á flugsamgöngum komst einleikarinn Martin Fröst ekki til landsins í tæka tíð. Sinfóníuhljómsveit Íslands biðst velvirðingar á því að áður auglýstur flutningur á klarínettukonserti eftir Kalevi Aho fellur niður af þeim orsökum. Vonir standa til að Martin Fröst komi til Íslands síðar og leiki verkið þegar því verður komið við.



Tónleikarnir eru í beinni útsendingu á Rás 1 og síðan aðgengilegir í fjórar vikur á www.ruv.is

Vinsamlegast hafið slökkt á farsímum á meðan tónleikum stendur.



hljómsveitarinnar í Svíþjóð í júlí 2009.

Rumon er samningsbundinn Chandos-útgáfunni og hefur hljóðritað fjölda hljómdiska með Fílharmoníusveit Breska ríkisútvarpsins. Hljómdiskar hans og Sinfóníuhljómsveitar Íslands hafa hlotið afbragðs dóma víða um heim, og í desember 2008 var fyrsti diskurinn í fyrirhugaðri röð hljómsveitarverka eftir Vincent d'Indy tilnefndur til hinna virtu Grammy-verðlauna. Rumon hefur gegnt stöðu aðalhljómsveitarstjóra og listræns stjórnanda Sinfóníuhljómsveitar Íslands frá því í september 2002 en mun láta af því starfi í júní 2010.

Það var Maxim Sjostakovitsj, sonur tónskáldsins Dmitríjs, sem stýrði forleik Músorgskís í fyrsta sinn á Íslandi haustið 1970. Síðan hefur hljómsveitin leikið hann undir stjórn Vladimirs Ashkenazy (1975), Edwards Serov (1993) og Benjamín Júsúpov (2005).

MODEST MÚSORGSKÍJ*Dagrenning við Moskvufljót*

Modest Músorgskíj (1839–1881) var enn að leggja lokahönd á meistaraverkið *Boris Gúdúnov* þegar hann hóf að leggja drög að næstu óperu sinni, *Khovantschina*, sumarið 1872. Eins og *Boris* byggir *Khovantschina* á atburðum í sögu Rússlands, og er efniviðurinn sá pólitíski glundroði sem fylgdi valdatöku Péturs mikla. Músorgskí vann að óperunni með hléum í níu ár, en þegar hann lést af afleiðingum áfengissýki vorið 1881 var hún enn ófullgerð. Það kom í hlut Nikolais Rimskíj-Korsakov að fullgera – sem því miður þýddi oft á tíðum einnig að „lagfæra“ – verk vinar síns og koma því á fjalirnar í fyrsta skipti. Forleikurinn að *Khovantschina* lýsir sólarupprás við Moskvufljót skömmu fyrir valdatöku

Péturs mikla. Næturmistrið hverfur sjónum, og smám saman kemur sólin upp við blíðar laglínur tréblásaranna. Í bakgrunni hringja kirkjuklukkur í morgunmessu, og í stærra samhengi óperunnar er ljóst að dagurinn sem nú gengur í garð mun móta örlög rússnesku þjóðarinnar.

TÓNLISTIN Á ÍSLANDI

Sinfóníuhljómsveit Íslands hefur margoft flutt dansa Borodins, fyrst í Þjóðleikhúsinu árið 1955 undir stjórn Victors Urbancic. Róbert A. Ottósson og Páll P. Pálsson stjórnuðu verkinu einnig margoft, og Garðar Cortes var við stjórnvöllinn þegar Kór Íslensku óperunnar flutti dansana með SÍ árið 1998.

ALEXANDER BORODIN

Dansar frá Polovetsíu



Tónlist Alexanders Borodin (1833–1887) heyrir ekki oft á Vesturlöndum en á sinni tíð var hann eitt merkasta tónskáld Rússlands og naut mikillar virðingar. Hann lærði tónlist frá unga aldri en tók doktorspróf í efnafræði og stundaði rannsóknir jafnhliða tónsmíðunum. Hann samdi í frístundum en lét engu að síður eftir sig fjölmörg verk, meðal annars þrjár sinfóníur, tvo strengjakvartetta og óperuna *Ígor prins*. Hann hóf að vinna að henni árið 1869 og var enn með hana í smíðum þegar hann lést 18 árum síðar. Þá höfðu dansarnir úr öðrum þætti þegar verið fluttir opinberlega og aðeins átti eftir að ljúka við þann þriðja; Nikolai Rimskíj-Korsakoff og

Alexander Glasúnoff tóku það hlutverk að sér og *Ígor prins* var fluttur í fyrsta sinn 1890.

Í óperunni segir af því þegar borgin Puitvil, þar sem Ígor prins hefur aðsetur sitt, var hertekin af Polovtsum, uppvöðslusömum hirðingjaflokki, árið 1185. Polovtsar komu frá norðvestur-Asíu og höfðu sterk ítök í suðurhluta Rússlands á 12. og 13. öld. Ígor prins og Vladimir sonur hans eru teknir til fanga, en Kontsjak fursti ber virðingu fyrir prinsinum og biður þegna sína að stíga dans prinsinum til skemmtunar.

Dansasyrpan úr óperu Borodins náði fyrst verulegri hylli á Vesturlöndum þegar ballettstjórinn Sergei Diaghilev setti hana á efnisskrá sína í París vorið 1909. Vinsældirnar hafa að því er virðist aukist stöðugt, því að ekki er nóg með að sótt hafi verið í sjóð Borodins fyrir Broadway-söngleiki (lagið *Strangers in Paradise* úr söngleiknum *Kismet* er byggt á einum dansinum), heldur hafa hendingar hans einnig hljómað í *Simpsons*-þáttum, Playstation-leiknum *Sword of Etheria*, og þannig mætti lengi telja. Í óperunni eru dansarnir fyrir hljómsveit og kór, en Borodin leyfði einnig að þeir væru leiknir af hljómsveit eingöngu og þannig hljóma þeir á tónleikunum í kvöld.

Sí hefur alls leikið fjórðu sinfóníu Tsjajkovskíjs 25 sinnum, síðast undir stjórn Vladimirs Ashkenazy í júní 2006. Fyrstur til að stjórna verkinu hér á landi var Hermann Hildebrandt, í Þjóðleikhúsinu 1950, en meðal annarra sem hafa haldið um sprotann eru Ashkenazy árið 1975, Paul Zukofsky 1980, og Jorma Panula tíu árum síðar.

ÞJOTR TSJAJKOFSKÍJ

Sinfónía nr. 4



Fjórða sinfónía Þjotr Tsjajkovskíjs (1840–1893) hefur löngum verið talin „sjálfs-ævisöguleg“ og skipar sér þannig í hóp verka á borð við fimmtu sinfóníu Beethovens og Draumórasinfóníu Berliozar. Enda varla hægt að hugsa sér annað en að hin dramatíska atburðarás ársins 1877 hafi að einhverju leyti sett mark sitt á tónsköpun Tsjajkovskíjs. Í desember 1876 hóf tónskáldið bréfaskipti við auðuga ekkju að nafni Nadezhda von Meck, sem var mikill tónlistarunnandi og yfir sig hrifin af Tsjajkovskíj og tónlist hans. Í fjórtán ár skrifuðust þau á og frú Meck styrkti tónskáldið um 500 rúblur á mánuði en setti eitt skilyrði: að þau hittust aldrei. Aldrei

hvikaði hún frá þessari kröfu sinni jafnvel þótt kringumstæður væru næsta fátánlegar. Þegar frænka Tsjajkovskíjs giftist Nikolaj von Meck, syni frúarinnar, lét ekkjan sig vanta í brúðkaupið fremur en eiga það á hættu að rekast á tónskáldið sem hún dáði svo mjög.

Fjórða sinfónían var fyrsta tónverkið sem Tsjajkovskíj samdi eftir að bréfastakynni tókust með honum og frú Meck, og í bréfum sínum til hennar talar hann iðulega um „sinfóníuna okkar.“ En það voru ekki bréf ekkjunnar sem gerðu Tsjajkovskíj lífið óbærilegt snemma árs 1877, heldur bréf sem honum barst frá hinni ungu Antonínu Ívanovnu Miljúkóvu, sem var fyrrum nemandi hans við Tónlistarháskólann í Moskvu. Í því játaði hún ást sína – á ekki ósvipaðan hátt og Tatjana í sögu Púskins um *Jevgéní Ónegin*, sem Tsjajkovskí var einmitt að breyta í óperu um sama leyti – og hótaði að binda enda á líf sitt ef hann ekki kvæntist henni. Tsjajkovskíj, sem var samkynhneigður, lét til leiðast, en hjónabandið var hreinasta martröð og stóð raunar ekki nema í tvær vikur. Sagan segir eitt kvöldið hafi hann staðið svo klukkutímum skipti í ánni Moskvu, staðráðinn í að drepa sig úr kulda.

Það var í aðdraganda hins ógæfusama hjónabands sem Tsjajkovskíj samdi „örlagasinfóníuna,“ og skýringin sem hann gaf frú Meck á innihaldi fyrsta þáttar er nokkuð augljós vísun í atburði líðandi stundar. Hér eigast við tvö öfl, maðurinn og örlög

hans, „þetta óstöðvandi afl sem hindrar hamingju okkar.“ Í upphafi hljómar dramatískur lúðrablástur – örlagastefið sjálft – en aðalstef kaflans (Moderato con anima) er söguhetjan/tónskáldið. Togstreitan á sér stað á ýmsum sviðum. Tónlistarfræðingurinn Richard Taruskin hefur bent á að bæði stefin eru dansar – lúðrastefið er pólónesa og strengjastefið vals – og eins og Tsjajkofskíj nóterar tónlistina samsvara þrír taktar af valsinum (9/8) einum takti af pólónesu (3/2). Þannig tekst honum að ná fram sérlega áhrifamiklum hápunkti í úrvinnsluhluta fyrsta kaflans, þegar maðurinn og örlög hans „rekast“ hvort á annað, og það þrisvar sinnum. Að lokum virðist sem örlögin hafi haft sigur í viðureigninni. Þegar valsinn hljómar undir lok þáttarins eru nóturnar þrisvar sinnum hægari en áður – þ.e.a.s. valsastefið hljómar í tempói örlagastefsins. Með öðrum orðum: örlögin hafa gripið í taumana og náð söguhetjunni á sitt vald.

Síðari þættir símfóníunnar eru með öllu hefðbundnara sniði. Hægi þátturinn er tregafullur með eftirminnilegu óbóstefti í upphafi, en scherzó-þátturinn er frægastur fyrir pizzicato-notkun í ytri köflunum. Í lokapættinum er rússneskt þjóðlag („Á akrinum stóð birkitré“) í aðalhlutverki, og ekki í fyrsta sinn. Tvær af þremur fyrri símfóníum Tsjajkofskíjs höfðu notað þjóðlög sem efnivið í lokapátt, og Mily Balakirev hafði auk þess notað birkitréslagið í *Forleik um rússnesk stef* árið 1858.

ÁRNI HEIMIR INGÓLFSSON



Hjaltalín og Sinfóníuhljómsveit Íslands leiða saman hesta sína á stórtónleikum í Háskólabíói miðvikudagskvöldið 16. júní kl.20:00.

Þetta er í fyrsta sinn sem Hjaltalín leikur með Sinfóníuhljómsveitinni og eru liðsmenn hennar nú í óða önn að útsetja löginn fyrir stóra sinfóníuhljómsveit með öllu tilheyrandi. Útsetningarnar gera þeir Högni og Hrafnkell Egilssynir og Viktor Orri Árnason, en stjórnandi á tónleikunum verður Daníel Bjarnason. Hjaltalín og Sinfóníuhljómsveitin munu leika lög af plötum sveitarinnar, Terminal og Sleepdrunk Seasons, en einnig verður frumflutt nýtt

efni sem Hjaltalín hefur samið sérstaklega fyrir þessa tónleika.

Hljómsveitin Hjaltalín er einstök í sinni röð og hljómur sveitarinnar algjörlega sér á báti. Hljómsveitin hefur notið mikilla vinsælda að undanfögnu og hlaut nýverið Íslensku tónlistarverðlaunin.

Hjaltalín hefur mikið unnið með sinfóníska tóna í tónlist sinni og notað sinfónískar hljómsveitir í upptökum og á tónleikum. Nú fara þau alla leið með fullskipaða Sinfóníuhljómsveit Íslands og verða því hátt í 100 manns sem stíga á svið í Háskólabíó og flytja magnaða tónlist Hjaltalín. Óhætt er að lofa kraftmiklum og litríkum tónleikum.

Vegna geysilegrar eftirspurnar hefur verið ákveðið að bæta við aukatónleikum föstudagskvöldið 18. júní kl. 20.

HLJÓMSVEIT Á TÓNLEIKUM 29. APRÍL 2010

1. fiðla

Sigrún Eðvaldsdóttir
Andrzej Kleina
Zbigniew Dubik
Pálína Árnadóttir
Rósa Guðmundsdóttir
Sigríður Hrafnkelsdóttir
Olga Björk Ólafsdóttir
Martin Frewer
Margrét Kristjánsdóttir
Lin Wei
Júlíana Elín Kjartansdóttir
Hildigunnur Halldórsdóttir
Bryndís Pálsdóttir
Laufey Sigurðardóttir

2. fiðla

Greta Guðnadóttir
Ari Þór Vilhjálmsson
Kristján Matthíasson
Mark Reedman
Dóra Björgvinsdóttir
Ólöf Þorvarðsdóttir
Sigurlaug Eðvaldsdóttir
Christian Diethard
Joanna Bauer
Þórdís Stross
Roland Hartwell
Margrét Þorsteinsdóttir

Víóla

Helga Þórarinsdóttir
Þórunn Ósk Marinósdóttir
Þórarinn Már Baldursson
Svava Bernharðsdóttir
Sesselja Halldórsdóttir
Guðrún Hrunn Harðardóttir
Eyjólfur Alfreðsson
Kathryn Harrison
Herdís Anna Jónsdóttir
Guðrún Þórarinsdóttir

Selló

Sigurgeir Agnarsson
Sigurður Bjarki Gunnarsson
Inga Rós Ingólfssdóttir
Bryndís Björgvinsdóttir
Lovisa Fjeldsted
Margrét Árnadóttir
Ólöf Sesselja Óskarsdóttir

Bassi

Páll Hannesson
Richard Korn
Þórir Jóhannsson
Gunnlaugur Torfi Stefánsson
Jóhannes Georgsson
Úlfur Ingi Haraldsson

Flauta

Halfríður Ólafsdóttir
Áshildur Haraldsdóttir
Martial Nardeau

Óbó

Daði Kolbeinsson
Peter Tompkins
Matthías Nardeau

Klarinett

Einar Jóhannesson
Rúnar Óskarsson

Fagott

Rúnar Vilbergsson
Brjánn Ingason

Horn

Joseph Ognibene
Emil Friðfinnsson
Stefán Jón Bernharðsson
Þorkell Jónsson

Trompet

Ásgeir Steingrímsson
Eiríkur Örn Pálsson
Guðmundur Hafsteinsson

Básúna

Oddur Björnsson
Sigurður Þorbergsson
Jessica Buzbee
David Bobroff, bassabásúna

Túba

Tim Buzbee

Harpa

Katie Buckley

Pákur

Eggert Pálsson

Slagverk

Steef van Oosterhout
Frank Aarnink
Árni Áskelsson
Kjartan Guðnason
Pétur Grétarsson

samstarfsaðilar



LITRÓF-HAGPRENT

EXTON

LJÓÐ / HLJÓÐ / MYND

Sónata í A fyrir bragðlaukana

*Komdu á Skrúður áður en
þú ferð á tónleikana
og kvöldið verður ógleymanlegt.*



Skrúður
bistro • restaurant • bar

Hótel Sögu / S: 525 9970 / www.skrudur.is

Tvö stórvirki



SINFÓNÍUHLJÓMSVEIT
ÍSLANDS

SCHUMANN & BRAHMS II

Fim. 06.05.10 » 19:30

- **Johannes Brahms:** *Píanókoncert nr. 1*
- **Robert Schumann:** *Sinfónía nr. 1*

Andrew Litton hljómsveitarstjóri
Jon Kimura Parker einleikari

Vorsinfónía Shumanns frá 1841 er sú glaðlegasta og vinsælasta af fjórum sínfóníum hans. Annað stórfenglegt meistaraverk samdi vinur hans, Johannes Brahms, um áratug síðar og er það sannkallað tilhlökkunarefni að heyra það í flutningi hins margverðlaunaða kanadíska píanóleikara Jon Kimura Parker.

Tryggðu þér miða á þessa einstöku tónleika á
www.sinfonia.is eða í síma 545 2500.

*„Ef það er einhver hér sem ég
hef ekki móðgað, þá bið ég
þann hinn sama afsökunar.“*

Johannes Brahms

